

Služba za istraživanje i razvoj

mr. sc. Dubravka Dujmović, viša knjižničarka

Klasa: 612-04-06-01

Ur. broj: 2181-121-15-894

Split, 13. studenoga 2015.

KONZERVATORSKI ODJEL U ŠIBENIKU

Stube Jurja Čulinovića 1/3

ŠIBENIK

Predmet: Izvješće o reviziji u knjižnici Samostana sv. Lovre u Šibeniku

Tijekom listopada 2015. godine obavljeni su poslovi revizije dijela tiskanoga fonda u knjižnici Samostana sv. Lovre u Šibeniku.

Revizija je rađena na temelju knjige inventara naslovljene *Catalogus librorum* koja je izrađena tridesetih godina 20. stoljeća i ima sljedeće rubrike: Broj našasnika, Pisac, Naslov, Oblik, Broj svezaka/snopića/listova, Izdanje mjesto/godina, Obilježje. Knjiga inventara je tiskana kod Katoličke Hrvatske tiskare u Zadru s rednim brojem 52. Čini je više od tisuću međusobno uvezanih listova. Ispisana je 131 stranica. Upisano je 2610 naslova tiskanih knjiga.

Broj svezaka knjiga u knjižnici nadmašuje broj knjiga upisanih u inventarnu knjigu i iznosi za sada, otprilike 4.500 svezaka. U posebnom spremištu još se nalaze i postepeno izvlače u radionicu radi čišćenja preostale knjige iz ove, nekoć bogate knjižnice te unose u novi knjižnični prostor.

Upisivanje knjiga u inventarnu knjigu provodilo se na temelju naslova a ne na temelju pojedinog sveska istoga naslova. Zbog toga se na isti inventarni broj vezivalo i pedesetak

svezaka istoga naslova. Broj svezaka upisivan je u rubriku Broj svezaka ali i ispod naslova publikacije u rubrici Naslov.

Iz knjige inventara se čita da pojedini naslovi nisu u knjižnicu ni ušli kompletirani, pa su inventarizirani i oni naslovi za koje je upisano da su u npr. dva sveska, ali to su bili npr. treći i deveti svezak. Više je naslova knjiga takvog i/ili sličnih primjera upisano u knjigu inventara.

Publikacije upisane u knjigu inventara obilježene su i žigom pravokutnog oblika s natpisom Franj. knjižnica sv. Lovre ŠIBENIK. Žigovi su često stavljeni bez reda pa se na pojedinim knjigama, na naslovnim stranicama znalo naći četiri i više otisaka istoga žiga. Uz žig se, arapskim brojevima ispisivao i inventarni broj knjige a u okruglim zagradama, također arapskim brojevima i broj sveska.

Dio publikacija koje se nalaze u knjižnici nije upisan u knjigu inventara iako se na temelju različitih vrsta ex librisa zaključuje da su vlasništvo Samostana sv. Lovre. Tako pojedine knjige nose na naslovnim ili preliminarnim stranicama rukopisni ex libris, najčešće naziv samostana (Conv. S. Laurentii Sibenici, npr.) ili formulaciju, vrstu posvete, ispisanu prilikom darivanja samostanu.

Posebno se ponavlja ex libris posljednjeg korčulanskog biskupa Josipa Kosirića Teodoševića (1787-1802) budući da je u samostanu smještena njegova bogata osobna knjižnica arhivske građe, rukopisnih i tiskanih knjiga među kojima ima i inkunabula. Ova zbirka budi poseban interes znanstvene zajednice budući da pojedine rukopisne knjige i arhivalije tek treba istražiti i objaviti.

U knjižnici je i veći broj knjiga s inventarnim brojevima i/ili signaturama, ispisanima uglavnom na naljepnicama iz, za sada nepoznatih, drugih knjižnica. Manji je broj knjiga koje na sebi nemaju nikakve oznake ili žiga.

Dio knjiga omotan je u beskiselinski papir i povezan pamučnim vrpčama. To su uglavnom teško oštećene i konzervacijom sanirane knjige koje čekaju preuvezivanje i postupke restauracije. Na knjižničarima je da procijene koje od tih knjiga treba podržati ovim skupim postupcima budući da je veliki dio fonda, možda i 85% zahvaćen biološkim onečišćenjima.

Knjige su u knjižnici smještene na metalne police proizvođača Primat RD. Objedinjene su na način da svaki blok sadrži sedam okomito složenih polica. Dio fonda, posebno inkunabule, izdanja iz prvih desetljeća 16. stoljeća te najvredniji dio arhivske i rukopisne građe smješten je u metalni ormar istoga proizvođača.

U ovoj fazi revizije pregledano je 10 blokova polica s **1334** svezaka knjiga. Svaka je spuštena s police, po potrebi razmotana, utvrđeno je posjeduje li na sebi inventarni broj i broj sveska te uspoređena s popisom u knjizi inventara. U rubrici Obilježje grafitnom olovkom upisano je R 2015, u značenju Revizija je obavljena 2015. godine. Ovdje su došle do izražaja poteškoće oko iskazivanja stanja knjiga u knjižnici zbog već opisanoga način inventariziranja građe u više svezaka. Iako se i uz knjige, točnije, naslove u više svezaka, koje su upisane u inventarnoj knjizi i nađene na policama upisivala oznaka R 2015, posao nije dovršen.

Dodatno se, u rubrici Broj svezaka grafitnom olovkom upisao redni broj svakog, pronađenog sveska. Ukoliko se na policama našlo sve sveske navedene u knjizi inventara, olovkom se, u istoimenoj rubrici zaokružio ukupan broj svezaka pojedinog naslova. Tek time R 2015 postaje konačnom i točnom jer pokazuje sravnjenje popisa u inventaru i knjiga na policama. U završnoj fazi revizije ta oznaka će biti dodatno podcrtana. Objedinjavanje se postiglo najčešće kod naslova u dva ili tri sveska.

Poseban problem predstavljaju naslovi u više svezaka, pojedini i u trideset. Postoji opravdana bojazan da se, prema sadašnjem uvidom u stanje knjižničkog fonda to objedinjene neće nikada provesti! Razloge treba tražiti u velikim oštećenjima pojedinih publikacija koje ni na koji način, sadašnjim metodama, nije moguće identificirati a koje se još uvijek nalaze u spremištu gdje nisu podvrgnute postupku čišćenja ali jesu postupcima dezinfekcije i dezinfekcije. Te poslove i manji dio čišćenja fonda obavili su stručni djelatnici Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu u sklopu Programa zaštite i očuvanja knjižnične građe koja ima svojstvo kulturnog dobra. Može se pretpostaviti da je dio svezaka nestao, nije nabavljen ili je uništen i prije preseljenja stare knjižnice u današnje, podrumsko spremište jer se to događalo i u ostalim knjižnicama, kada su stradavali ili u fond nikada i nisu ušli najpopularniji i najčešće korišteni svesci.

Na policama se našao veći, neutvrđeni broj knjiga koje nisu upisane u knjigu inventara, samo dijelom s oznakama porijekla iz knjižnice Samostana sv. Lovre. Ostale neupisane knjige neutvrđenog su porijekla.

Revizijom su bile obuhvaćene i inkunabule. U knjižnici je, prije preseljenja u privremene prostore, evidentirana i vrijedna zbirka prvotisaka. Prema popisu Inkunabule u samostanu sv. Lovre u Šibeniku 1997. evidentirane su u dvije grupe: zatečene, de visu, njih 13, te nestale inkunabule, njih osam.

Revizijom je potvrđeno da se u knjižničnom fondu nalazi svih 13 inkunabula, s tim da jedna nije upisana u Inventarnu knjigu. S popisa nestalih inkunabula brišu se tri, revizijom u fondu pronađene inkunabule.

U trenutku završavanja prve faze revizije u knjižnici se na policama nalazilo još 2755 nepregledanih knjiga. Dio ih se nalazio i u radionici u kojoj se odvijaju poslovi preventivne zaštite. Neutvrđeni broj naslova knjiga i periodike još uvijek se nalazi u podrumskom spremištu. Dio te građe pripada izdanjima Tiskare Kačić koja je u samostanu djelovala od 1926. do 1946. godine.

Revizija je bila povodom za razgovor o otpisu građe. O tome se razgovaralo s fra Petrom Djukićem, glavnim bibliotekarom Provincije Presvetog Otkupitelja koji je prije otprilike tri godine započeo i još uvijek radi poslove saniranja uništenoga knjižnoga fonda. Prvenstveno se razmatrao otpis novije građe objavljivane u Tiskari Kačić, te njezino premještanje u samostanske i druge knjižnice koje za njom iskažu potrebu. Tom prilikom Sveučilišna knjižnica u Splitu pokazala je interes za Novom revizijom, uglednim časopisom čiji se nasljednikom danas smatra Zbornik Kačić.

Kao posebno teško pitanje nametnulo se tijekom revizije pitanje otpisa građe tiskane prije 1850. godine. Vjeruje se da će komisija predmetnih stručnjaka moći relevantno odgovoriti na upit kako zbrinuti takvu građu koju je nemoguće identificirati, restaurirati i konzervirati zbog stupnja oštećenja koje ni na koji način nije moguće sanirati.

Poslove revizije knjižničnoga fonda Samostana sv. Lovre financira Ministarstvo kulture Republike Hrvatske u sklopu Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara. Za ove poslove trogodišnjeg programa odobreno je 20.000 kuna. U prvoj fazi revizije utrošeno je 3.836,00 kuna.

Druga faza revizije knjižničnog fonda Samostana sv. Lovre trebala bi započeti tijekom studenoga i prosinca 2015. godine. Reviziju provodi i za njezine rezultate odgovara Dubravka Dujmović, viša knjižničarka iz Sveučilišne knjižnice u Splitu.

Prilog:

Troškovi 1. faze revizije

Fotografije

Na znanje:

1. Tinka Katić, NSK
2. Josip Gotovac, ekonom Prov. Presv. Otk.
3. Mate Topić, gvardijan Samostana sv.Lovre
4. Petar Djukić, gl. bibliotekar Provincije
5. Petar Krolo, ravnatelj SVKST

DRUGA FAZA REVIZIJE U KNJIŽNICI SAMOSTANA SV. LOVRE U ŠIBENIKU

Nakon prve faze revizije koja je obavljena od 19. do 29. listopada 2015., od 1. do 15. prosinca 2015. radila sam na drugoj fazi revizije knjižničkog fonda Samostana sv. Lovre u Šibeniku.

Pregledala sam **2413** svezaka knjiga i sravnila ih s popisom u inventarnoj knjizi. Budući da su najvećim dijelom, zbog zaštite jako oštećenog knjižnog bloka ili zbog nedostatka korica, bile omotane i povezane vrpcom, njihovo pregledavanje bilo je znatno otežano.

Predstoji pregled ostatka fonda, kako onoga koji je smješten u knjižnici tako i onoga koji još nije prošao proces čišćenja dezinsekcijom i dezinfekcijom.

U ovoj fazi revizije, troškovi su iznosili 6164,00 kn. Računovodstvo Sveučilišne knjižnice u Splitu prosljedilo je troškovnik računovodstvu (n/r fra Josipa Gotovca, šefa računovodstva) Provincije presvetog otkupitelja.

TREĆA FAZA REVIZIJE U KNJIŽNICI SAMOSTANA SV. LOVRE U ŠIBENIKU

Nakon druge faze revizije koja je obavljena od 1. do 15. prosinca 2015. radila sam na trećoj fazi revizije knjižničkog fonda Samostana sv. Lovre u Šibeniku koja je započela 19. i trajala je do 30. travnja 2016.

Pregledala sam **2027** svezaka knjiga i sravnila ih s popisom u inventarnoj knjizi. U polju Obilježje, kod pojedinih višesveščanih bibliografskih jedinica stoje zajedno, dvije oznake revizije (R 2015 i R 2016) ako su pojedini svesci istoga naslova pronađeni u različitim fazama revizije da bi u konačnici bili objedinjeni, ukoliko nisu uništeni.

Zbog zaštite jako oštećenog knjižnog bloka ili zbog nedostatka korica, veći dio knjiga je omotan u bezkiselinski papir i povezan pamučnim vrpčama. Zato je njihovo odmotavanje, provjeravanje inventarnog broja i ponovno zamatanje i vezivanje znatno usporavalo i otežavalo pregledavanje knjiga.

ČETVRTA FAZA REVIZIJE U KNJIŽNICI SAMOSTANA SV. LOVRE U ŠIBENIKU

U četvrtoj fazi revizije knjižničkog fonda Samostana sv. Lovre u Šibeniku koja je započela 8. i trajala je do 19. studenoga 2016. pregledano je **1988** svezaka knjiga.

Primijećeno je da se u fond knjižnice sve više ulažu očišćene knjige koje su u tolikoj mjeri oštećene da se postavlja pitanje smisla njihove restauracije i konzervacije te pohrane u fond.

U ovoj fazi čišćenja knjiga trebalo bi oformiti komisiju stručnjaka koja će ocijeniti efekte od restauratorsko-konzervatorskih radova na pojedinim knjigama i donijeti odluku o otpisu pojedinih, zapravo potpuno uništenih knjiga. Ne treba zaboraviti da mnoge od ovih knjiga predstavljaju potencijalnu opasnost za preostali, manje oštećeni fond. Naime, u oštećenju knjižnice prema slobodnoj procjeni manje od 20% knjiga prošlo je bez ikakvih oštećenja.

PETA FAZA REVIZIJE U KNJIŽNICI SAMOSTANA SV. LOVRE U ŠIBENIKU

U petoj fazi revizije knjižničnoga fonda koja je trajala od 19. do 23. prosinca 2016. pregledano je 688 svezaka knjiga.

Tijekom svih faza revizije do sada je pregledano ukupno **8450** svezaka knjiga. Budući da je u inventarnoj knjizi upisano 2610 naslova knjiga, jasno se daje zaključiti da sve knjige nisu oduvijek bile dijelom fonda knjižnice Samostana sv. Lovre. Potvrđuje to odsustvo vlasničkog žiga knjižnice sv. Lovre, žigovi drugih knjižnica te različiti ex librisi bivših vlasnika. Privatne zbirke knjiga donacijom ili nakon smrti članova reda dospijevale su u samostan u različitim vremenskim periodima.

Do sada je u knjižnici na policama smješteno 10.028 svezaka knjiga, od inkunabula do suvremenih, iz 20. stoljeća. Još nekoliko tisuća knjiga čeka da budu očišćene i uvrštene u fond.

Posebno mjesto u popunjavanju fonda imat će knjige i periodika iz Tiskare „Kačić“ koja je u samostanu djelovala od 1926. do 1946. Plan saniranja i uvođenja u fond ovog dijela građe izradit će glavni bibliotekar Provincije Presvetog Otkupitelja fra Petar Djukić.

Revizija je rađena na temelju inventarne knjige. Upisivanje knjižne građe u inventarnu knjigu rađeno je, uz manja odstupanja kronološki, od najstarijih, prema novijim izdanjima.

Na temelju popisa postojećih i zagubljenih **inkunabula u samostanu kojeg je izradio fra Vatroslav Frkin ustanovljeno** je ovom revizijom sljedeće:

Sve popisane inkunabule, 12 naslova u 15 svezaka su u knjižnici i smještene su u metalni ormar. Jedna od popisanih inkunabula nije uvedena u inventarnu knjigu (Summa angelica Angelusa de Clavaria iz 1499.). Jedna od inkunabula, Imitatione de christo iz 1488. je restaurirana u restauratorskoj radionici NSK u Zagrebu. Od ukupno osam inkunabula za koje je navedeno da su nestale iz knjižnice, za sada su pronađene tri.

Augustinus: Libri de Trinitate, 1489, inv. br. 39.

Gesta Romanorum cum applicationibus moralisatis ac myaticis, 1497, inv. br. 53.

Sallustius: Bellum Jugurthinum, 1490, inv. br. 85.

Od upisanih **knjiga iz 16. stoljeća**, 84 se nalazi se u knjižnici. Među njima je 7 knjiga u više svezaka koji, nažalost nisu kompletirani te dva naslova u više, kompletiranih svezaka. 32 sveska upisanih knjiga, od kojih su dva naslova u tri sveska nekompletirana, tijekom revizije nisu pronađena. Postoji mogućnost da se nalaze među najoštećenijim knjigama koje su zbog toga izolirane i smještene u poseban prostor te će po svoj prilici morati biti otpisane.

Od upisanih **knjiga iz 17. stoljeća** u knjižnici je 178 svezaka. Od toga osam naslova je u više kompletiranih svezaka, tri naslova u više nekompletiranih svezaka. U knjižnici nije 108, u inventarnu knjigu upisanih svezaka, od kojih tri naslova u više svezaka.

Od upisanih **knjiga iz 18. stoljeća** u knjižnici je nađeno 445 naslova knjiga u 672 sveska. Nekompletirane su jer nedostaje 77 svezaka. Nije pronađeno, u Inventarnu knjigu 145 upisanih naslova u 151 svesku.

Od upisanih **knjiga iz 19. stoljeća** u knjižnici je 390 naslova knjiga u 414 svezaka. Nekompletirane su jer prema popisu nedostaje 134 sveska. Nije pronađeno 229 knjiga koje su upisane u inventarnu knjigu pa se za sada, kao i nepronađene knjige iz ranijih stoljeća, smatraju zagubljenima.

Predstoji pregled ostatka fonda, kako onoga koji je smješten u knjižnici tako i onoga koji još nije prošao proces čišćenja dezinfekcijom i dezinfekcijom. Tek tada će proces revizije i neminovnog otpisa pokazati stvarno stanje fonda kao i gubitke koje je knjižnica pretrpjela. Nažalost, zbog stupnja oštećenja pojedinih, gotovo potpuno uništenih knjiga koje će se predložiti za otpis, neće biti moguće izraditi njihov popis de visu.

Zbog velikog broja očišćenih ali jako oštećenih knjiga, koje bi bilo riskantno uklopiti u postojeći fond, adaptirana je izdvojena prostorija u koju će, na police, takve knjige biti smještene. U podrumskom prostoru gdje je prilikom adaptacije samostana nekoć dobro održavana knjižnica „privremeno“ bila smještena (dvadesetak godina) i tu uništena, bit će odložene knjige koje su u tolikoj mjeri uništene da ih nije moguće identificirati. Obje grupe knjiga trebat će pregledati te odlučiti o njihovoj daljnjoj sudbini buduća komisija za otpis ove građe.

Analizom ukupnih troškova revizije knjižnoga fonda knjižnice Samostana sv. Lovre ustanovljeno je da je veliki dio sredstava utrošen na smještaj. Zato se predlaže da nastavak poslova revizije ubuduće obavlja osoba iz Šibenika, jer u tome gradu, u Gradskoj knjižnici „Juraj Šižgorić“ postoji veći broj stručnih i vrijednih knjižničara, od kojih jedna, Karmen Krnčević, dipl. knjižničarka, upravo obavlja popis starih i rijetkih knjiga i tako formira novu inventarnu knjigu.

Napomena:

Zalaganjem fra Petra Djukića, glavnog bibliotekara Provincije Presvetog Otkupitelja, The International Trust for Croatian Monuments iz Londona, koju vodi Jadranka Lady Beresford-Peirse darovala je Knjižnici Samostana sv. Lovre u Šibeniku knjižnični namještaj: metalni rmar i ladičar. Ista zaklada darovala je i odvlaživač zraka.

